

Statens Forsøgsstation, Hornum (I. Groven)

Sortsforsøg med ribs

Variety trial with red currant

I. Groven og G. Buck

Resume

Sortsforsøg med ribs udført ved Hornum, Blangstedgård og Spangsbjerg har vist, at 'Rondom' har givet det største udbytte, og at denne sort har den højeste kød- og saftprocent samt den laveste kerneprocent og således er den bedst egnede til industriel udnyttelse. Den er tillige modstandsdygtig mod skivesvamp (*Gloeosporium ribis*).

Som tidlig sort anbefales 'Jonkheer van Tetz', der har en særdeles god saftkvalitet.

Indledning

I de sidst offentliggjorte sortsforsøg med ribs (736. meddelelse og 694. beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur), blev der udpeget nogle sorter, der fandtes velegnede til dyrkning og til brug i industrien. Disse sorter har indtil nu været erhvervets hovedsorter.

Nye sorter er i de senere år kommet på markedet, og med det formål at finde frem til de sorter, der på bedste måde tilgodeser såvel råvareproducenten som den industri, der gør varen forbrugerfærdig, er der udført nye forsøg.

Sorternes modstandsevne mod angreb af sygdomme er af meget stor betydning, både ude i erhvervet og i de mindre haver. I erhvervet kan der ved brug af modstandsdygtige sorter spares mange penge i form af formindskede sprøjteomkostninger, og i private havebruget er man fri for at anvende sprøjteværsker overhovedet, ved at anvende sådanne sorter.

Foreløbige resultater fra disse forsøg er

offentliggjort i 991. meddelelse fra Statens Forsøgsvirksomhed i Plantekultur.

Materiale og metode

Forsøgene blev påbegyndt i 1965 på let sandjord ved Hornum, på svær lerjord ved Blangstedgaard og på god, sandmuldet jord ved Spangsbjerg. Der blev plantet med 3 m mellem rækkerne og 1,3 m mellem planterne i rækken. Der blev anvendt fire planter pr. parcel og fire fællesparceller ved hvert forsøgssted.

Forsøget omfattede følgende 10 sorter: 'Rondom', 'Laxton nr. 1', 'Jonkheer van Tetz', 'Stjedraja', 'Red Lake', 'Maarse's Prominent', 'Heros', 'Rote Spätlese', 'Cascade' og 'Red Cross'. De tre førstnævnte var med i de sidst udførte forsøg og skal derfor betragtes som målesorter. Af de andre sorter, der var med i forsøget, er der en russisk, en canadisk, en hollandsk, to tyske og to engelske.

Der er i forsøgsperioden foretaget så lidt jordbehandling som muligt. Ved Hornum har man således holdt rent mellem rækkerne ad kemisk vej med svidningsmidlerne Reglone og Grammoxone i normal styrke. I selve rækken har i hele forsøgsperioden været dækket med halmhakkelse under buskene.

Beskæring, sygdomsbekæmpelse og pasning iøvrigt er foretaget, som man skønnede var bedst ved de forskellige forsøgssteder, og der blev tilført gødning efter behov. Der er således givet 3-600 kg svovlsur kali og superfosfat og 6-800 kg kalksalpeter pr. ha pr. år.

Bærstørrelse, klaselængde m. v. er bestemt ved udtagelse af tilfældige prøver, og 100 bær og klaser er optalt og vejat.

Resultater

Af udbytteresultaterne for tre høstår med fuld bæring, som fremgår af tabel 1, kan der ses, at udbyttet ved alle tre forsøgssteder har ligget meget højt, i gennemsnit for de højestydende sorter ca. 20 t/ha. Dog har 'Rondom' på alle tre forsøgssteder ligget højest med 22 t/ha i gennemsnit, hvilket svarer til ca. 25 % større udbytte end nummer to i rækken.

Ved Hornum har de to højestydende sorter været 'Rondom' og 'Stjedraja', hvis udbytte ligger næsten lige højt, efterfulgt af 'Red Lake', 'Rote Spätlease' og 'Jonkheer van Tetz', der ligger noget lavere i udbytte end de to første. Af enkelttal skal der bemærkes, at 'Red Cross', der i gennemsnit har ligget meget lavt i udbytte, er den sort, der har haft flest grene brækket af vejr og vind de første år.

Ved Blangstedgaard har 'Rondom' også været den mest ydedygtige sort, efterfulgt af 'Stjedraja', 'Jonkheer van Tetz', 'Rote Spätlease' og 'Maarse's Prominent'. Dog skal der her bemærkes, at 'Rondom' har ligget ca. 40 % højere end nummer to i rækken, nemlig på næsten 25 t/ha.

Ved Spangsbjerg har rækkefølgen været

'Rondom' og 'Rote Spätlease' efterfulgt af 'Red Lake', 'Stjedraja' og 'Red Cross'. Her skal af enkelttal bemærkes 'Red Cross', der har givet et stort udbytte, hvor den de to øvrige forsøgssteder i gennemsnit var blandt de lavest ydende.

Bærstørrelse, klaselængde og buskstørrelse m. v. Tabel 2 viser forskellen mellem de forskellige sorter, hvad angår bærstørrelse, klaselængde og buskstørrelse.

Af de prøvede sorter er 'Cascade' den mest storfrugtede, efterfulgt af 'Jonkheer van Tetz' og 'Maarse's Prominent', mens de sorter, der ligger højest i udbytte, 'Rondom' og 'Stjedraja' og for Spangsbjergs vedkommende 'Rote Spätlease', har haft små bær. 'Rote Spätlease', der har haft de absolut mindste bær har til gengæld haft de længste klaser, udtrykt i antal bær pr. 50 klaser. 'Rondom' og 'Heros' har mange bær i klasen, mens 'Cascade' og 'Maarse's Prominent' har været kortklaset.

Af de prøvede sorter har 'Rondom' og 'Jonkheer van Tetz' haft den største skudproduktion. De øvrige sorter med stor skudproduktion har, med en enkelt undtagelse ('Red Cross'), været de samme som de højestydende.

Buskstørrelsen, der er opgjort ved alle tre forsøgssteder, er fremkommet ved at veje buskene ved rydningen. 'Rondom' har haft ca. 50 % større busk end de øvrige sorter, efter-

Tabel 1. Sortsforsøg med ribs

Sorter	Hornum				Blangstedgaard				Spangsbjerg				Gns./Gns.
	1968	1969	1970	Gns.	1968	1969	1970	Gns.	1968	1969	1970	Gns.	
1. 'Rondom'.....	175,3	215,2	187,7	192,7	195,0	283,0	260,1	246,0	146,3	257,2	255,9	219,8	219,5
2. 'Stjedraja'.....	172,0	188,9	188,3	183,1	174,0	179,0	162,1	171,7	77,9	178,5	238,6	165,0	173,3
3. 'Rote Spätlease'	152,6	159,0	140,9	150,5	122,0	152,0	212,1	162,0	131,3	252,2	180,8	188,1	166,9
4. 'Red Lake'.....	150,0	174,2	149,7	158,0	85,0	139,0	162,0	128,7	130,5	209,3	188,3	176,0	154,2
5. 'Jonkheer van Tetz'.....	121,1	166,8	140,3	142,7	111,0	181,0	200,4	164,1	84,3	137,0	188,5	136,6	147,8
6. 'Maarse's Prominent'....	105,0	146,5	123,7	125,1	90,0	166,0	205,3	153,8	44,4	144,9	157,3	115,5	131,5
7. 'Laxton nr. 1'	119,9	153,5	122,3	131,9	47,0	132,0	131,5	103,5	75,8	190,6	126,3	130,9	122,1
8. 'Heros'.....	121,5	138,9	121,2	127,2	69,0	125,0	97,1	97,0	41,7	181,7	176,9	133,4	119,2
9. 'Red Cross'.....	64,3	99,2	95,2	86,2	55,0	150,0	156,9	120,6	77,4	171,0	163,3	137,2	114,7
10. 'Cascade'.....	95,8	128,9	84,1	102,9	53,0	118,0	112,9	94,6	66,3	137,8	184,9	129,7	109,1

Tabel 2. Sortsforsøg med ribs

	Antal bær/50 klaser			g/50 klaser			Afskårne grene kg/100 m ²		Ryddede buske kg/100 m ²	
	g/100 bær	Hor- num	Spangs- bjerg	Hor- num	Blang- sted- gaard	Spangs- bjerg	Hor- num	Blang- sted- gaard	Hor- num	Blang- sted- gaard
	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.	Gns.
	3 år	3 år	3 år	3 år	Gns. 3 år	3 år	2 år	Gns. 2 år		
1. 'Rondom'.....	53	420	521	223	403	288	19	34	342	395
2. 'Stjedraja'.....	53	249	284	121	236	165	17	31	240	230
3. 'Rote Spätlese'....	46	557	706	258	506	347	12	25	207	241
4. 'Red Lake'.....	58	301	361	168	304	231	15	15	207	137
5. 'Jonkheer van Tetz'	63	248	307	181	292	187	20	36	215	279
6. 'Maarse's Prominent'	61	217	283	137	241	191	11	14	146	125
7. 'Laxton nr. 1'.....	58	236	324	130	222	176	16	14	204	131
8. 'Heros'.....	53	453	416	241	352	267	12	13	142	107
9. 'Red Cross'.....	57	246	266	146	246	166	16	21	166	137
10. 'Cascade'.....	72	223	278	160	316	238	11	11	161	122

fulgt af 'Jonkheer van Tetz', 'Rote Spätlese', 'Red Lake' og 'Stjedraja'. De mindste buske har 'Heros', 'Cascade' og 'Red Cross' haft. Dette viser, at bærudbyttet stort set følger buskstørrelsen.

Sorternes blomstrings- og modningstid

Tabel 3 viser sorterens blomstrings- og modningstidspunkt. De sorter, der blomstrer senest om foråret er 'Rondom' og 'Rote Spätlese', mens de øvrige sorter er temmelig ens, hvad blomstringstid angår. Modningstiden følger stort set blomstringen, men med noget større spredning. Den absolut tidligste sort er 'Jonkheer van Tetz', sildig er 'Rondom' og meget

sildig er 'Rote Spätlese'. De øvrige sorter er omtrent samtidige.

Industriell bedømmelse af frugten

Diverse laboratoriemæssige undersøgelser over sorterens egnethed til forskellige formål er udført ved Forskningslaboratoriet for Grønt- og Frugtindustri, Statens forsøgsstation, Blangstedgaard, ved Hornum og ved Spangsbjerg.

Af tabel 4 fremgår, hvad 100 g råvare af de forskellige sorter indeholder af stilke, bær, kerner, saft og tørstof. Af tabellen fremgår endvidere refraktometertal og pH samt mængden af syre målt som g titrerbar syre pr. 100 g bær. Saftfarven er bestemt ved hjælp af

Tabel 3. Sortsforsøg med ribs

	Blomstringsdato, gns.		Høstdato, gns.		
	Hornum	Blangsted- gaard	Hornum	Blangsted- gaard	Spangs- bjerg
1. 'Rondom'.....	9/5	2/5	4/8	26/7	1/8
2. 'Stjedraja'.....	6/5	2/5	28/7	19/7	23/7
3. 'Rote Spätlese'....	12/5	6/5	28/8	18/8	18/8
4. 'Red Lake'.....	6/5	3/5	31/7	19/7	27/7
5. 'Jonkheer van Tetz'	5/5	2/5	20/7	14/7	21/7
6. 'Maarse's Prominent'	5/5	2/5	31/7	22/7	26/7
7. 'Laxton nr. 1'.....	6/5	2/5	29/7	21/7	26/7
8. 'Heros'.....	5/5	29/4	31/7	19/7	26/7
9. 'Red Cross'.....	6/5	3/5	1/8	22/7	29/7
10. 'Cascade'.....	5/5	1/5	28/7	18/7	23/7

Tabel 4. Sortsforsøg med ribs

	Analyser på 100 g råvare					Dybfrosne bær					
	% stilke	% bær	% tørstof	% saft	% kerner	Refrak- tometer- tal	Titrebar syre g/100 g bær	pH	Farve- indhold mg/Mal- vedin-Klo- rid/100 g	Helheds- indtryk 1-10	Form- beva- ring 1-10
1. 'Rondom'.....	1,3	98,7	15,3	83	1,9	7,8	3,4	3,1	19	5	8
2. 'Stjedraja'.....	3,3	96,7	15,0	82	2,6	8,5	3,7	3,3	15	6	4
3. 'Rote Spätlese' .	3,3	96,7	22,8	74	5,2	10,6	4,0	3,0	15	5	8
4. 'Red Lake'.....	3,6	96,4	16,3	80	4,0	9,3	3,1	3,3	16	7	4
5. 'Jonkheer van Tetz'.....	4,7	95,3	14,6	87	3,3	7,8	3,6	3,2	20	—	—
6. 'Maarse's Pro- minent'.....	2,3	97,7	15,7	82	3,7	7,4	4,1	3,2	17	9	6
7. 'Laxton nr. 1' ..	3,9	96,1	16,3	80	4,5	8,8	3,3	3,2	10	7	4
8. 'Heros'.....	2,7	97,3	17,1	80	4,1	10,2	2,7	3,3	16	7	4
9. 'Red Cross'.....	3,3	96,7	16,2	81	4,7	9,3	3,1	3,2	12	7	4
10. 'Cascade'.....	2,9	97,1	18,1	79	4,7	9,3	3,6	3,2	16	7	4

malvedinklorid, mg pr. 100 g bær, og som det ses af tabellen er der en ret væsentlig forskel sorterne imellem. Højest ligger 'Jonkheer van Tetz', lavest 'Laxton nr. 1'. Resultatet af en farvemåling vil i høj grad være afhængig af bærrenes modningstilstand, hvilket også har vist sig ved flere bedømmelser. En af de ting, der har størst interesse er bærrenes tørstofindhold, og som det ses af tabellen har 'Rote Spätlese' et langt højere indhold end de øvrige sorter. Kerneprocenten er også meget høj hos denne sort, og dette bidrager til at hæve tørstofprocenten. 'Rondom' har kun få og små kerner, mens tørstofprocenten er omtrent som for de fleste andre sorter, til gengæld er kødprocenten hos 'Rondom' højere end for de øvrige sorter.

Ved Spangsbjerg er de forskellige sorter dybfrosset, og som det fremgår af tabellen har 'Maarse's Prominent' givet det bedste helhedsindtryk. 'Rondom' og 'Rote Spätlese' har bevaret formen bedst efter optøning.

Vurdering af sorterne

Ud fra de opnåede udbytteresultater og de undersøgelser, der er foretaget i forbindelse med industriel udnyttelse af bærrerne, findes følgende sorter egnet til erhvervmæssig dyrk-

ning og til brug i de mindre haver: 'Jonkheer van Tetz' som tidlig sort og 'Rondom' som sildig. Især 'Rondom' giver et godt udbytte, og da den både har den højeste kød- og saftprocent samt den laveste kerneprocent er den velegnet til industriel udnyttelse. 'Rondom' er tillige modstandsdygtig mod skivesvamp (*Gloeosporium ribis*), hvilket bevirker, at der i plantagen kan spares en del i sprøjteomkostninger.

'Jonkheer van Tetz' har sin største styrke i tidlighed og saftkvalitet. 'Rote Spätlese', der er den sildigste og den mest småfrugtede af samtlige sorter, kan bruges til forlængelse af sæsonen. Kvaliteten er ikke særlig god p.g.a. de mange kerner, men tørstofindholdet er højt.

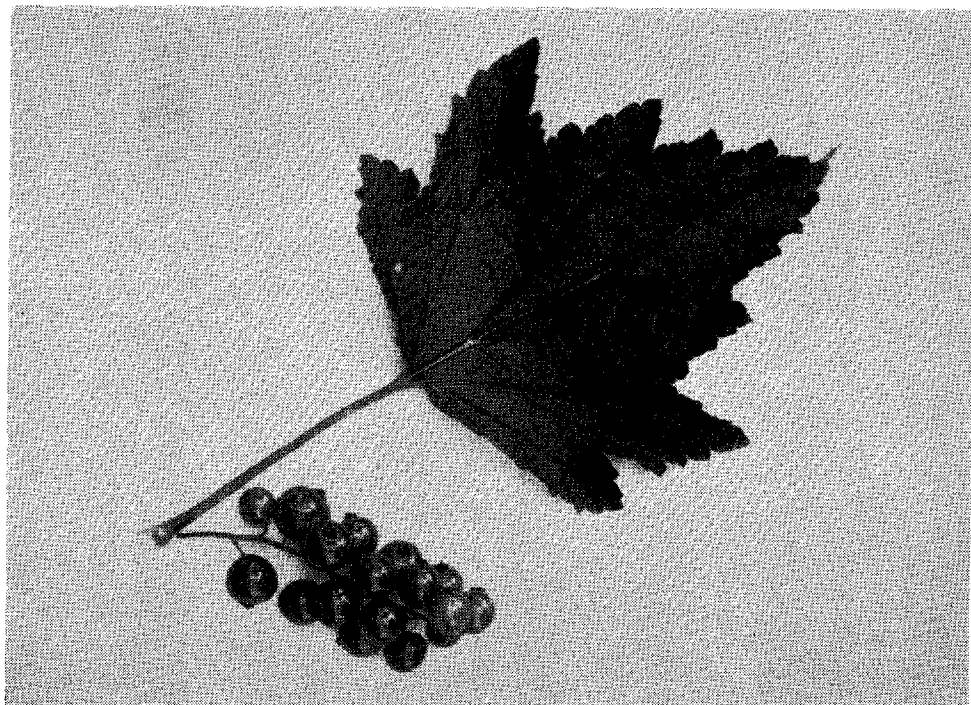
Både den russiske 'Stjedraja' og den amerikanske 'Red Lake' har hævdet sig godt og kan bruges i dyrkningsøjemed såvel som i industrien.

Sortsbeskrivelse

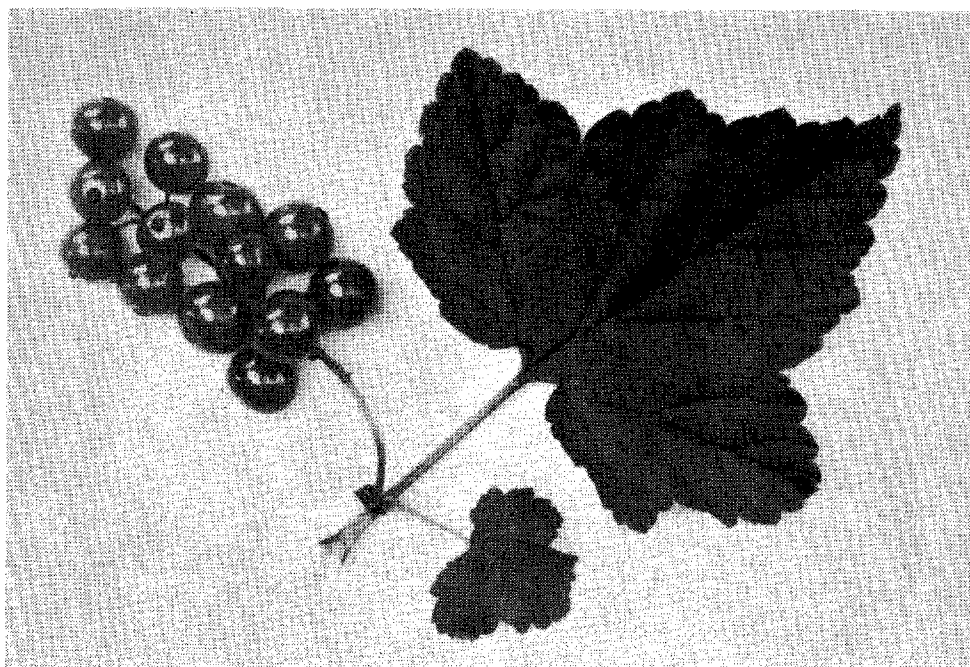
'Rondom'

Væksten er kraftig og giver en høj, opret til bred opret busk med lidt overhængende grene. Løvspringet begynder tidligt, og de nye skud er ret kraftigt rødfarvet.

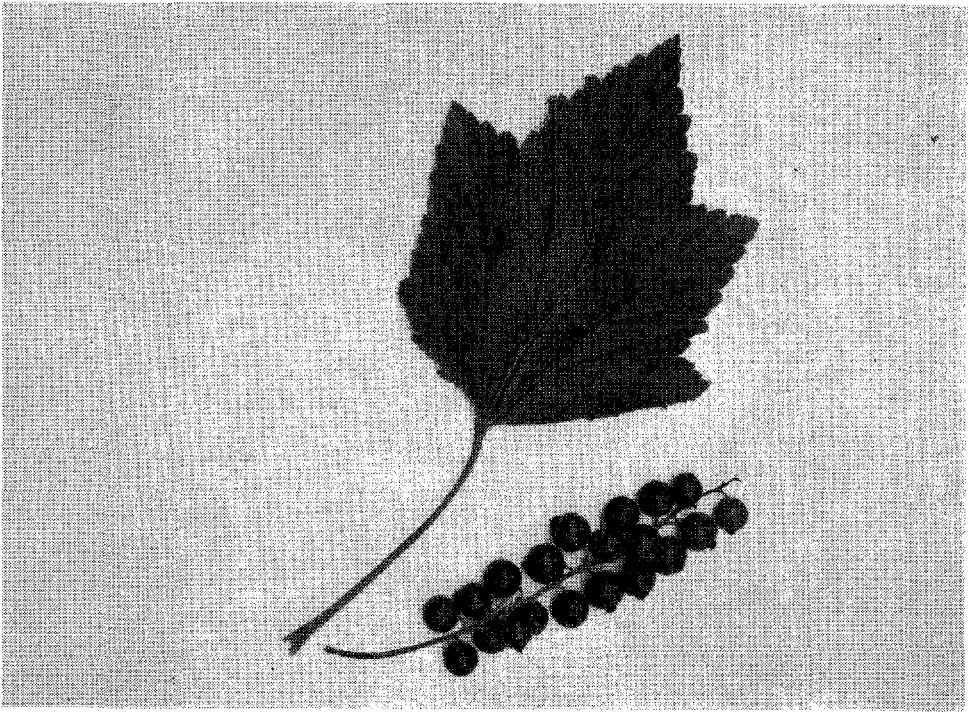
Bladene er store, kraftige og næsten læder-

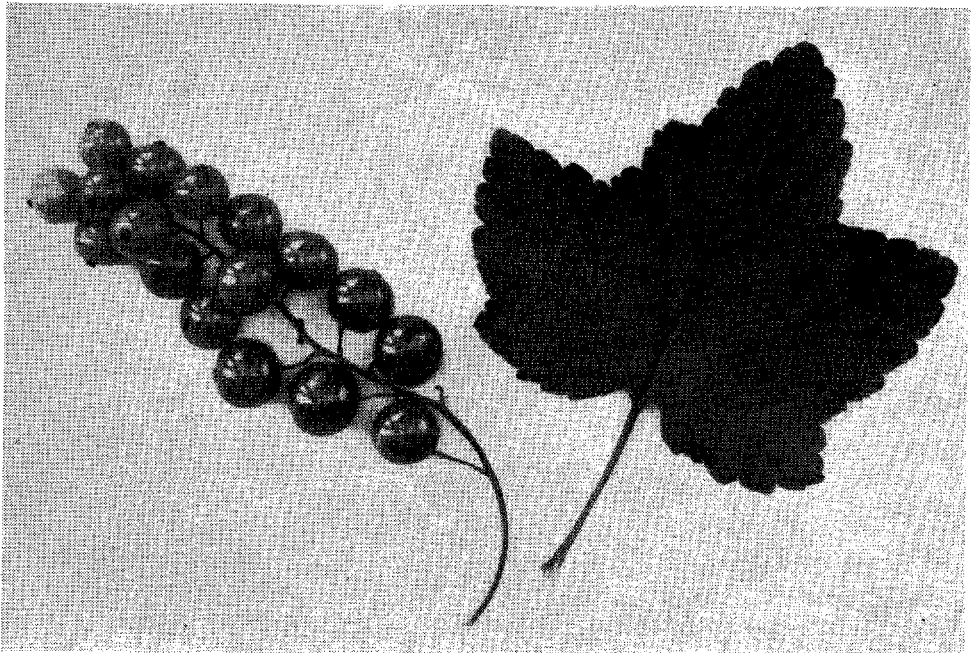
'Random'

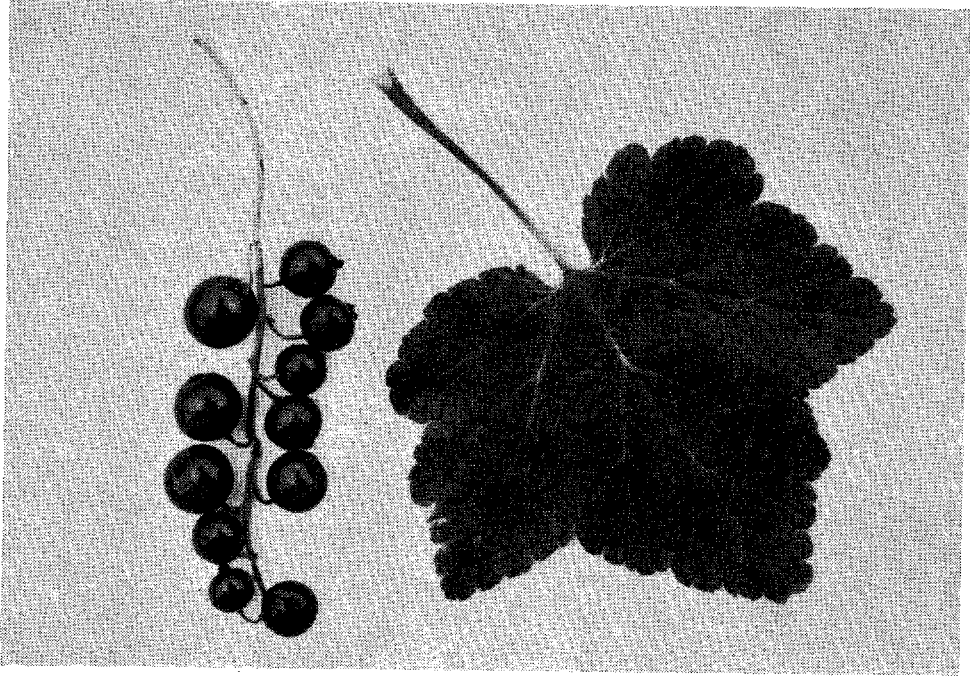
'Stjedraja'

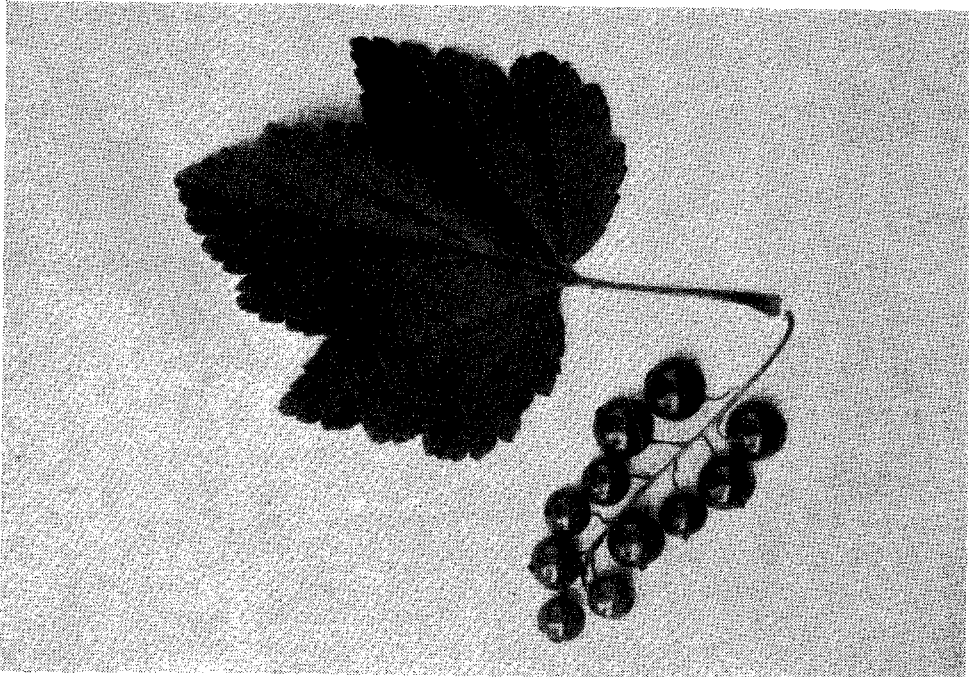
'Rote
Spätlese'

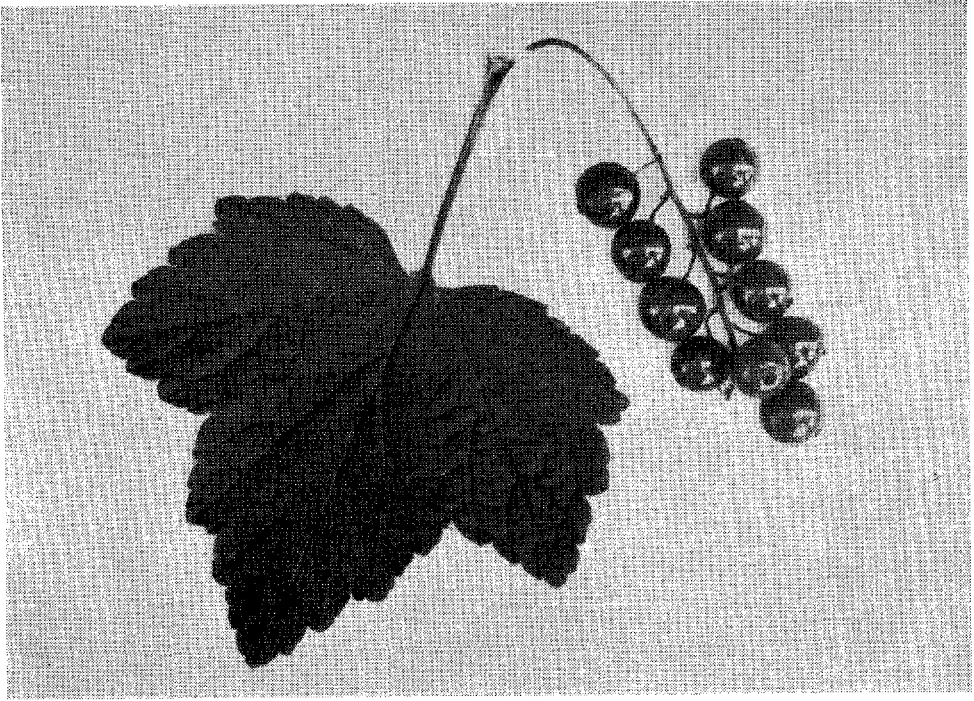
'Red Lake'

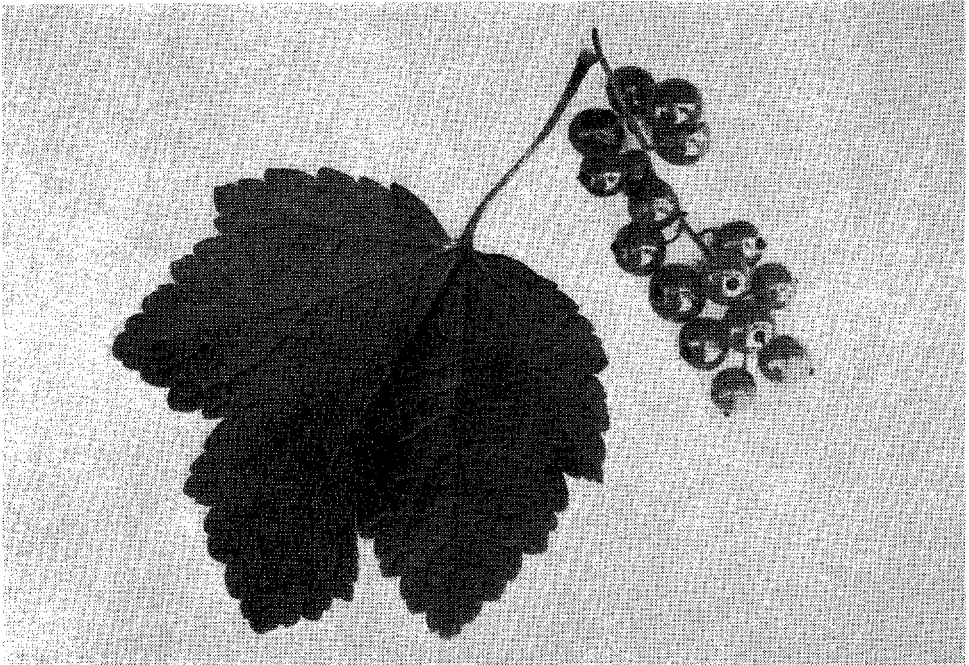
'Jonkheer
van Tetz'

'Maarse's
Prominent'

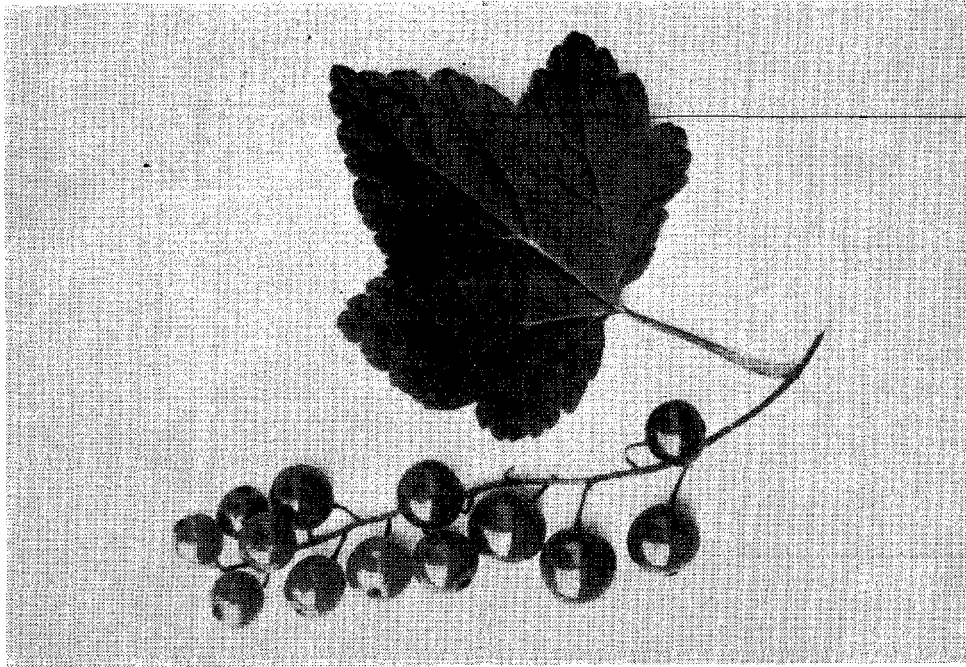
'Laxton
nr. 1'

'Heros'

'Red
Cross'

'Cascade'

agtige med karakteristisk opad, indadbøjet bladplade. Farven er meget mørk, næsten blågrøn, lapperne er kraftige, brede med en ret lang endelap. Bladsinus er grund til middeldyb, og stilken er svagt rødfarvet på oversiden.

Blomstringen begynder sent. Blomsterne er middelstore, farven lys grøn til svagt rosa, især på solsiden og ved afblomstring. Støvdragerne er lidt under støvfanget.

Klasen er ret lang og meget kompakt, med lang klasestilk og kort bærstilk. Bærstillingen er alsidig. Bærrene er store, runde til lidt dråbeformede med små kerner. Farven er mørk rød og smagen ret syrlig. Sent modne.

'Stjedraja'

Væksten er kraftig og giver en middelhøj, opret til udbredt busk, der er meget tæt og stiv. Løv-spring begynder ret sent, og de nye skud er stærkt rødfarvede.

Bladene er små, meget mørk grønne og spidslappede. Bladranden er stærkt opadbøjet og kraftigt, groft savtakket. Bladstilken er svagt rødfarvet, og bladsinus meget dyb.

Blomstringen begynder middeltidligt med ret små, lys gulgrønne til næsten hvidlige blomster med svag rosa tone. Støvdragerne ca. i højde med støvfanget eller lidt over.

Klaserne er korte og kompakte med kort klase- og bærstilk og små ensidigt siddende bær, der er mørke, dråbeformede til runde, med små kerner og ret syrlig smag. De modner ret tidligt.

'Rote Spüttese'

Væksten er middelkraftig, hvilket giver en ret høj, opret til udbredt busk. Løv-springet begynder ret sent, og skuddene er lys grønne med en temmelig kraftig rødfarvning.

Bladene er middelstore, lys grønne med karakteristisk meget spidse lapper. Bladranden er så meget opadrullet, at bladet virker sammenrullet. Bladstilken stærkt rødfarvet og bladsinus meget grund.

Blomstringen begynder meget sent med mange, ret små, lys grønne blomster med

svage rosa spætninger, støvdragerne tydelig under støvfanget.

Klaserne er meget lange og løse med langstilkede, ensidige bær. Bærrene er små til middelstore, ret lyse, meget sent modne og af syrlig smag.

'Red Lake'

Væksten er middelkraftig og giver en ret høj, opret til udbredt, ret åben busk. Løv-spring begynder middeltidligt, og de nye skud har stærkt rød-farvede skudspidser.

Bladene er ret store, mørk blågrønne med opadbøjet bladrand. Bladstilk og nerver ret stærkt rødfarvet, på ældre blade næsten purpuragtigt skær. Unge blade er temmelig lyse. Bladsinus middeldyb til dyb.

Blomstringen begynder middeltidligt, og blomsterne er middelstore, gulgrønne med let rosa tone. Støvdragerne er ca. i højde med støvfanget.

Klaserne er meget lange med ret kort klase-stilk og en lang bærstilk. Bærrene er middelstore, ensidige, ret mørke, dråbeformede til runde, med store kerner. De modner middeltidligt og er ret søde.

'Jonkheer van Tetz'

Væksten er kraftig, og busken bliver høj, opret og ret tæt. Løv-springet begynder tidligt med ret lyse grønne skud, der er svagt rødfarvede.

Bladene er små, lys grønne med kort, bred endelap og brede afrundede sidelapper. De er skålformede med opadbøjet bladrand. Bladsinus er middeldyb og bladstilken lang og stærkt rødfarvet.

Blomstringen begynder middeltidligt med ret små til middelstore, gulgrønne, ved afblomstring hvidlige blomster med kraftig rosa spætning. Støvdragerne i samme højde som støvfanget.

Klaserne er ret lange, løst byggede og sidder enkeltvis. Langstilket klase og bær med ensidig bærstilling. Middelstore, tidligt modne bær med store kerner. Ret faste, mørk røde bær af ret sød smag.

'Maarse's Prominent'

Væksten er ret svag med spinkle skud, hvilket giver en lav, udbredt, kompakt busk. Løvspring begynder ret tidligt, og skuddene er lys grønne med svag rødfarvning.

Bladene er små, mørk grønne, lidt »krøllede«, med opadbuget rand. Ældre blade har rødlig stilk og ribber samt blåligt purpur skær på bladpladen. Sidelapperne lidt større end endelapperne. Bladsinus er middeldyb.

Blomstringen begynder tidligt med ret små gulgrønne blomster med rødlig bund. Støvdragerne er lidt over støvfanget.

Klasen er middellang og løs i opbygningen, med lang bærstilk. Bærrene er middelstore, pæreformede til næsten runde, lyse, med store kerner og syrlig smag. De modner middeltidligt.

'Laxton nr. 1'

Væksten er middelkraftig, hvilket giver en middelhøj, bred, opret, ret åben busk. Løvspringet begynder tidligt, og de nye skud er lys grønne med svag rødfarvning.

Bladene er middelstore, brede, med ens store, groft savtaktede lapper.

Farven er lys grøn, bladranden opadbøjet med afrundede lapper. Bladstilk og ribber er svagt farvede, og bladsinus er dyb.

Blomstringen begynder middeltidligt med middelstore, gulgrønne blomster med svagt rosa skær på ydersiden. Støvdragerne er lidt højere end støvfanget.

Klaserne er ret lange, løst opbygget med lang klase- og bærstilk og ensidige bærstilling. Bærrene er middelstore, runde, af ret lys farve med store kerner og sød smag.

'Heros'

Væksten er middelkraftig, og busken bliver lav, bred, opret og ret åben. Løvspringet begynder tidligt, og de få nye skud er svagt rødfarvet.

Bladene er store, kraftige og af ret lys grøn farve med afrundede lapper. Sidelapperne er brede og opadbøjede, endelappen nedadbøjet. Bladstilk er rødfarvet, især omkring bladfoden, og bladsinus er grund til middeldyb.

Blomstringen begynder tidligt med ret små,

gulgrønne, ved afblomstring næsten hvide blomster med svagt rødlig bund. Støvdragerne er lidt under støvfanget.

Klaserne er ret korte, med kort klasestilk og lang bærstilk. Bærrene er middelstore og næsten runde, med store kerner. Farven er ret lys, smagen syrlig.

'Red Cross'

Væksten er ret svag med få skud, der giver en bred overhængende, temmelig åben busk. Løvspringet begynder ret sent, og de nye skud er svagt rødfarvede.

Bladene er middelstore, lyse, næsten gulgrønne. Bladstilk er svagt rødfarvet, især omkring bladfoden. Bladranden er svagt opadbøjet, og sidelapperne er større end endelappen. Bladsinus er meget dyb.

Blomstringen begynder middeltidligt med middelstore, gulgrønne blomster med svagt rosa pletter. Støvdragerne er ca. i højde med støvfanget.

Klaserne er lange, løse, med kort klase og lang bærstilk. Bærrene er lyse, dråbeformede til runde, ret søde i smagen og med små kerner. De modner middeltidligt.

'Cascade'

Væksten er ret kraftig, og busken bliver middelhøj, ret åben og udbredt. Løvspringet begynder ret sent, og skuddene er lysegrønne med svag rødfarvning.

Bladene er store, ret lyse, matgrønne, brede med kort endelap og opadbøjet bladrand. Bladrand og nerver er stærkt rødfarvet på oversiden. Bladsinus grund til middeldyb.

Blomstringen begynder tidligt, og blomsterne er middelstore, ret lyst gulgrønne til gullighvide. Støvdragerne er ca. i højde med støvfanget.

Klaserne er lange og meget langstilkede, løse i opbygningen med få bær. Bærstilk er lang og bærrene er store, runde, til svagt dråbeformede, ret lyse, med hvide årer. De modner ret tidligt og har middelstore kerner. Smagen er syrlig.

Summary

Variety trial with red currant

At the State Experimental Stations at Hornum, Blangstedgaard and Spangsbjerg, varietal trials including 10 varieties have been carried out in the period 1966-70. There was planted at the distance $3,0 \times 1,3$ m and fertilizers were given at a rate suitable for the trials.

Table 1 shows the yield at the different stations for three years in average.

Table 2 shows the fruit size, number of berries in 50 strings and also the weight of wood removed by pruning and the total weight of the bushes.

Table 3 indicates the date of full bloom and for harvest.

Determination of dry matter (tørstof), juice (saft), seed (frø) and colour-content (farveindhold) for the different varieties appears of table 4.

The varieties of major importance to both the grower and the industry have been determined to be: 'Jonkheer van Tetz' as early variety and 'Rondom' as late. For prolonging the season can be used 'Rote Spätlese', but the quality of this variety is not too good, though the dry matter content is high.